

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Харківський національний медичний університет
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Університет Коменського в Братиславі (Словацька республіка)
Університет менеджменту в Варні (Болгарія)
Інститут соціологічних наук Університету природничих наук у Варшаві (SGGW) (Республіка Польща)
Центру мов та культ національних меншин (Словацька республіка)
Центр іноземних мов Жешувського університету (Республіка Польща)
Основна школа Важецька 11 у місті Прешов (Словацька республіка)

НАУКА І ОСВІТА В ГЛОБАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИМІРАХ: ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

22-23 лютого 2024 року

Затверджено на засіданні вченої ради
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 7 від 1 березня 2024 року)

Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку : зб. наук. праць за матер. III міжнародної наук.-практ. конф. (Полтава, 22-23 лютого 2024 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Полтава : в-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2024. Том II. 247 с.

Збірник підготовлено за доповідями учасників III міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку» (Полтава, 22-23 лютого 2024 р.).

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів несуть автори.

ЗМІСТ

Максимовська Наталія Олександрівна ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ ТА ВИКЛИКІВ	9
Малярчук Наталя Григорівна СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО МУЗЕЮ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	12
Мартиненко Лариса Анатоліївна РОЗВИТОК СИСТЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	16
Мацай Наталія Юріївна, Губська Ольга Петрівна ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ	19
Мащак Світлана Остапівна ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	22
Мед Ольга Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ОСІБ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ	26
Мельничук Діана Сергіївна ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	29
Мирончук Наталія Миколаївна РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ РЕФОРМ	33
Мудрий Ярослав Сергійович ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ	37
Назарук Олександр Вікторович САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ	40
Нестеренко Вікторія Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МИСТЕЦТВА У СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДТРИМЦІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ	43

5. Maddi S. Hardiness: Turning Stressful Circumstances Into Resilient Growth. New York: Springer. 2012. 88 p.

Миرونчук Наталія Миколаївна,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Освіта – це фундамент, на якому будується суспільство, «найпотужніша зброя, яку можна використовувати для зміни світу» (Н. Мандела). Освіта відіграє визначальну роль у формуванні особистості, виховуючи цінності для успішного духовно-морального функціонування людини у суспільстві. Освіта сприяє формуванню необхідних компетентностей, розвитку навичок критичного мислення, емпатії, самоорганізації, надає інструменти для розв’язання проблем тощо.

Реформування загальної середньої освіти в Україні (Закони України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепція «Нова українська школа» (2016), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016), Державний стандарт базової середньої освіти (2020)) пов’язане з запитами сучасного суспільства щодо формування ключових компетентностей у здобувачів освіти і вимогами ринку праці щодо якості процесу підготовки учнів. Шкільна освіта закладає основи формування мовної, математичної, екологічної, інформаційно-комунікаційної, громадянської та соціальної, культурної компетентностей, критичного мислення, творчості, підприємливості та фінансової грамотності.

Реалізація компетентнісного підходу в освіті орієнтує освітній процес на розвиток відповідних знань, умінь, навичок і ставлень, важливих для особистісного розвитку учнів, їхньої соціальної інтеграції, громадянства та зайнятості.

У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року закладено формулу нової школи, яка містить такі компоненти: зміст освіти, заснований на формуванні необхідних для успішної самореалізації в суспільстві компетентностей; педагогіка партнерства; дитиноцентризм як філософія, орієнтована на потреби учня в освітньому процесі; нова структура школи; справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти; умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; наскрізний процес виховання, який формує цінності; децентралізація та ефективне управління; сучасне освітнє середовище, в якому створені відповідні умови і є необхідні засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків [1].

Поява у 2019 році наукових ліцеїв як нового типу закладів спеціалізованої загальної середньої освіти [2; 3] зацентрувала увагу на важливості інтеграції науки і освіти в процес підготовки учнів. Взаємозв'язок освіти і науки в наукових ліцеях створює можливості для дослідно-орієнтованого навчання, надаючи учням змогу бути учасником наукових заходів, проводити власні дослідження, розвивати навички, важливі як для наукової, так і майбутньої професійної кар'єри.

Наукові ліцеї функціонують у ряді міст України, зокрема в Житомирі, Києві, Кременчузі, Кропивницькому, Рівному, Ужгороді, Харкові та інших містах.

Профільність наукових ліцеїв ставить вимогу створити умови для реалізації інтелектуального потенціалу здобувачів освіти, гарантувати наукову насиченість змісту освіти відповідно до профілю навчання, формувати дослідницьку компетентність, усіляко сприяти особистісному, інтелектуальному, творчому розвитку здобувачів освіти. У цьому контексті організація освітнього процесу в

наукових ліцеях ґрунтується на особистісно орієнтованому, компетентнісному, діяльнісному підходах і здійснюється шляхом застосування технологій, форм і методів, орієнтованих на організацію дослідницької діяльності здобувачів освіти.

Загальні вимоги до рівня сформованості дослідницької компетентності конкретизовано через відповідні уміння, які можна в узагальненому вигляді представити як операційно-практичні, організаційні, комунікативні, технічні. Сутність, зміст, структура цих умінь та педагогічні інструменти їх формування в учнів наукових ліцеїв розробляються колективом дослідників відділу інноваційних технологій в освіті обдарованих Інституту обдарованої дитини НАПН України І. Волощуком, Л. Калмиковою, В. Мелещенко, П. Тадеєвим, М. Тадеєвою та ін.

У додатках до Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування [3] конкретизовано вимоги до дослідницької компетентності за рівнями навчання: для учнів 5-6, 7-9, 10-11(12) класів, і за відповідними профілями: природничо-математичним, суспільно-гуманітарним, техніко-технологічним.

Учні повинні навчитися застосовувати у дослідницькій діяльності теоретичні та емпіричні методи дослідження, здійснювати пошук, технічну обробку, узагальнення та застосування інформації і результатів досліджень, організовувати власну дослідницьку діяльність, планувати та провадити її, аналізувати та контролювати результати, ефективно взаємодіяти у процесі колективного дослідницького пошуку та вміти продукувати нові ідеї та способи нестандартного розв'язання дослідницьких навчальних завдань.

Універсальною методикою, яка сприяє формуванню таких умінь і може застосовуватися у процесі вивчення профільних і базових предметів, є проєктна технологія. Проєктно-технологічна діяльність учнів передбачає виконання різноманітних конструкторсько-технологічних, художньо-конструкторських, дослідницьких, технічних завдань і ґрунтується на гнучкій організації процесу

навчання, під час якого мають бути враховані індивідуальні особливості учнів, їх інтереси, досвід виконання такої діяльності, вміння і навички [4, с. 101].

У межах навчальних предметів розвитку дослідницьких умінь учнів сприяє використання дослідницьких навчальних завдань (завдань, задач, вправ), які можуть бути класифіковані за різними типами і видами.

Серед форм дослідницької роботи, які сприяють розвитку дослідницьких умінь учнів, можна виокремити наукові гуртки, наукові STEM, науково-практичні семінари молодих науковців, інтелектуальні конкурси, олімпіади, турніри фізиків, хіміків, конкурс МАН та ін.

Отже, реформами в загальній середній освіті визначено як ключову позицію формування в учнів компетентностей, у тому числі дослідницької, розвиток таких універсальних навичок, як критичне мислення, аналітичні уміння, самостійне навчання, самоорганізація, що потребує застосування відповідних педагогічних інструментів і ресурсів.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934>

2. Про затвердження Положення про науковий ліцей: Постанова КМУ від 22 травня 2019 р. № 438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2019-%D0%BF#Text>

3. Стандарт спеціалізованої освіти наукового спрямування, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-specializovanoyi-osviti-naukovogospryamuvannya>

4. Myronchuk N. M. Theoretical and Methodological Basis of Forming the Organizational Skills of the Scientific Lyceums Students. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 4 (111). P. 94–111.

Мудрий Ярослав Сергійович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Сучасний світ наростає впевненістю у важливості включення людей з різними освітніми потребами у навчальний процес. Навчання має бути доступним та ефективним для кожного, незалежно від індивідуальних особливостей. У цьому контексті, інновації у галузі спеціальної та інклюзивної освіти стають ключовим елементом забезпечення рівних можливостей та розвитку кожної особистості.

Однією з перспективних інновацій є індивідуалізація навчального процесу. Це означає створення умов для навчання кожної дитини враховуючи її потреби, здібності та інтереси. Індивідуалізація може передбачати застосування індивідуальних навчальних планів, диференційованих завдань та методів навчання, що дозволяє кожному учневі розвиватися у власному темпі та відповідно до його потреб.

Ще однією важливою інновацією є використання інформаційних технологій у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Використання різноманітних програмних засобів, онлайн-ресурсів, розробка спеціальних додатків та інтерактивних ігор може значно полегшити процес навчання для дітей з особливими потребами. Технології дозволяють створювати інтерактивне